Број 222. У Новом Саду, у суботу 7. октобра 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Спас Угарске.

Спрема се нешто ново. Нешто, што ће да спасе Угарску свију невоља. Нешто, што ће да нам ујамчи срећу и мир и боље дане. Благо нами!

Од жупаније до жупаније иде већ окружница, да се измени XLIV. законски чланак од 1868. године. А то је народносни закон. Замислите страхоту, тај народносни закон! Каква голема права даје он народима: и Србима и Немцима и Словацима и Румунима?! Признавао им је бар донекле и на папиру језик њихов. Сад не треба ни то више да буде.

Некоје жупаније хоће да моле сабор, нека измени све то. И нека се у свима званима воде сви протоколи на мађарском језику. Не каже се изрично, али се ту, без сумње, разуме и у парохијским званима. Дакле и у цркви!

Не пишемо ми овај чланак можда због тога, што нам је жао народносног закона. Он не даје једнака права свима народима Угарске. Не штити њихов језик, њихову културу, не признаје им оно, што им приличи. У свима законима, који прописују терете, сви су народи једнаки а у закону народносном, где се одређују права, нису једнаки. Но чак ни такав народносни закон није вршен. И од оно мало, крњило се на сваком кораку. Тај је закон био на папиру и најмање поштован од свију других.

Сад хоће неке жупаније, да не буде ни на папиру. Него да се право немађарских народа сасвим скреше. Јер држе, да ће онда бити више благостања и среће и напретка и — задовољства.

Ми немамо за чим много да жалимо, јер неки хоће да нам се одузме оно, што већином и нисмо имали у ствари. Али је жалосно, на што се све могу да наговоре поједини људи. Зар то да нас извуче из оне беде у коју смо запали?!

Једнако нам сипају прашину у очи. Ево смо као оно исцеђени лимун. Ова политичко-економска заједница с Угарском, довела нас је до најжалоснијег стања. Задужена држава, задужени појединци, а да не видимо зло, граде се буџети „без дефицита“. То да нас обмане, како је све добро.

У Аустрији изгледа горе буџет, изгледа горе политичко стање, али у ствари није тако. Аустрија је према нами као див. Ми смо у њезином џепу и њени политичари се само смеју, шта ми овде радимо. Кад је 1896. год. била код нас миленијска слава, аустријски пријатељи, спремали су се били оне године, да доведу Угарску до пропасти. Зна се, ко је то задржао Али што нас је онда мимоишло, може нас снаћи сваки час. И у таквом стању копа се из земље зло, како ће да се изазивају народности. И приказује се ствар тако, као да напредак Угарске лежи у подјармљивању немађарских народа. То је, да се заборави главно зло. То је да Угарска буде зрелија за аустријско крило . . .

Кад видимо шта све раде аустријски политичари у Хрватској и Славонији, онда нам чисто долази да се запитамо: Не излази ли и овај најновији покрет у Угарској из вештог подстрекавања наших аустријских комшија?! Онако да се „Власи не сете“. И да се све заплете и замрси како не треба, или боље рећи онако како Аустрији треба.

Онај, који жели Угарској добра, тај зацело није убацио међу покретаче „најновије петиције“ ову несретну мисао.

Нови државни канцелар Немачке.

Из Берлина стиже вест, да је државни канцелар Немачке херцег Хохенлое поднео оставку; да му је немачки цар ту оставку уважио, и да је на његово место именовао за државног канцелара грофа Билова.

Херцег Хохенлое је данас 80 година, државним канцеларом Немачке постао је у својој 74. години. Погледом на његове године, оставци његовој могла би се приписати старост за разлог, али погледом на данашње прилике у Немачкој, оставци његовој морају се узроци у другом врелу тражити. Истина, већина немачких листова вели, да оставка седога канцелара није дошла ненадно, и да Хохенлое у својој 80. години хоће мира и одмора.

Да оставка херцега Хохенлоа није дошла изненада, то је истина. Још кад се изродили заплети у Кини, кад је немачки цар држао онаке оштре говоре, кад је Немачка загазила тако дубоко у Кини, и кад се онако гласно чуле речи да треба сазвати немачки сабор, говорило се о оставци грофа Хохенлоа. Истина, касније се мало заћутало о томе, али се знало, да гроф Хохенлое неће остати на томе важном месту, кад се Немачка тако заплела у Кини, да у таковом замршеном стању још никад није била.

Још у почетку кинеског заплета говорило се, да се Хохенлое противио да Немачка загази тако дубоко у тај заплет. И тада се први пут прочула вест о његовој оставци. Сада, када је Немачка тако дубоко загазила у Кини, да не може натраг, и када се догађаји у Кини све више заплећу, и да се Немачка у таком јадном стању налази, да мора приправна бити на све, гроф Хохенлое одступа. Он без сумње није хтео да носи одговорност до краја, а није хтео ни на скором састанку немачког сабора да носи одговорност и за оно, што се сабор није савивао, и што се без сабора тако велике крупнице догодиле. Нема сумње да ће у немачком сабору настати велике буре због данашње политике Немачке у Кини, и гроф Хохенлое није хтео да се излаже тим бурама.

Седоме државнику Хохенлоу, при растанку с њиме приписују сви немачки листови велике заслуге, а нарочито да је за 6 година свога државног канцеларства умео да утиша распаљене страсти, које су под његовим претходником грофом Капривијем, па и гвозденим државником немачким Бизмарком, толико пламтеле. Њему се приписује у заслугу, да је јако мирољубиво утицао и на младога, ватреног немачкога цара, и да је много припомогао, да се бурна крв царева у много прилика стишала. Но због тога имао је више непријатних доживљаја са младим царом, и када је видео да се државна кола Немачке све више хоће да скрену у вртлог, коме се краја не зна, он је одступио.

За наследника његовог наименовао је немачки цар грофа Билова, државног тајника спољних послова. Билов је дуго био на овоме важном месту, а у новије време познат је са своје ноте, упућене велесилама у кинеском питању. Та нота је, као што је познато наишла на отпор због својих претераних захтева.

ПОДЛИСТАК.

ПИТАГОРИНО ПРАВИЛО.

Enrico Castelnuovo.

»Дакле Питагорино правило!« рече заједљивом иронијом професор Ровени, погледавши на цедуљу, коју сам страшљиво извукао из урне на столу. Он показа листак владином изасланику, који је до њега седео и шапну му нешто на ухо. За тим предаде мени листак, да би се могао уверити о страшној егзистенцији тога питања.

»Идите на таблу!« настави професор, таруући зловољно руке.

Мој претходник, који је свој задатак врло несрећно решио, изиђе сада сасвим тихо на прстима из собе. Кроз отворена врата продре светао прамен светлости, која се сад видела на зиду и своду. Моје очи видеше велику црну тачку — моју сен.

То ме уплаши. У томе видех рђав пред знак.

Кад се врата затворише, у соби владаше опет полутама. Морам рећи, да је био ужасно топао летњи дан у месецу јуну. Жега беше врло велика, да плаве завесе једва задржаваху вреле сунчане зраке. Оно мало светлости што је од горе долазило, скупљало се на катедри и плочи. Но ипак беше довољно, да осветли моје незнање.

»Идите на таблу и нацртајте слику!« рече професор, који је опазио, да ме је тај проблем неугодно расположио.

Да цртам слику! То ми беше котва за спасење То беше једино, што сам знао онако у пола Узех парче креде па се дадох на посао. Вукао сам црту за чртом са највећом тачношћу. Нисам хитао да свршим. Што више утрошим времена на цртање, то ће ми остати мање за тумачење овог ремек-дела. У осталом, мора да ће и час скоро да куцне. Можда беше могуће истрајном умешношћу умаћи од катастрофе.

Али професор Ровени беше досетљив. Он не хте, да да предности мојим невиним тежњама.

»Брзо, брзо!« рече он, »немате да цртате Рафаилову мадону«.

Морао сам довршити.

»Не мојте сад опет писмена да заборавите. Брже, брже! Не морате калиграфисати«

Спасоносна мисао сину ми кроз главу. Ако и неколико тренутака добијем, боље је него ништа. Ја запитах: »Желите ли грчка или латинска писмена?«

Проницави поглед, који као да допире у дубине душе моје, беше награда на моје питање. — Грозни је сигурно и овај план прозрео. Он одговори с леденим презирањем: »То је све једно. — Напишите латинска писмена«.

»Велика или мала?«

»Велика!«

Послушах. Никад у целом свом животу нисам се толико мучио, да брижљиво писмена напишем и да их осенчим.

Неко време гледао је то мој тиран. Напослетку се продера: »Што бришете то G?«

»Бојао сам се, да га не замените са C. Зато ћу написати H.«

»Ала сте савесни« примети Ровени иронично. »Но? Јесте ли готови?«

»Јесам!«

У себи додах: »На жалост.«

»Но! Што стојите тако снуждени? Реците правило«.

Сад тек почеше моје муке. Мој се мозак ускомешао; све што сам пре толико година запамтио, све ми је то у мом страху на ум долазило. Али — морало је да буде. . .

»У једном трокуту . . .« почех да муцам.

»Даље!«

»Како?« рекох сам себи. Прибрах све своје сећање па наставих:

»У једном трокуту . . . у једном трокуту . . . у једном трокуту је квадрат хипотенузе толики . . . толики . . . као квадрати обе катете.«

»Врло добро. Па је ли то у сваком трокуту?«

»Не, не!« шапуташе нека милостива душа за моји леђи.

»Не, не!« викнух у триумфу.

У Билову виде неке немачке новине умереног либерала, који неће мењати до садашњу мирољубиву политику Немачке према осталим европским државама. Но ма како да је, положај Билов био би врло тежак, и да се није Немачка толико заплела у кинеском питању. И аграријевци и конзервативци устаће против њега најодлучније, а то су врло јаки противници у Немачкој Њега сматрају конзервативци за главног виновника оног предлога о појачању немачке флоте, који је толиких силних бура изазвао у немачком сабору. А аграријевци виде у њему највећег противника свога програма. И поред овога долази још и судбоносно стање Немачке, у које је доведена кинеском политиком својом.

Нема сумње да је положај грофа Билова врло тежак и да наименовање његово за државног канцелара предсказује ужасне буре одмах при састанку немачког сабора, а последице тога данас још нису јасне.

Нови Сад, 6. октобра.

О проневерама патријарха Георгија. Читамо у „Србадији“: „Запитајте још и данас ма и кога старца или ма коју бабу из ових крајева, за манастир Ходош, па ће сваки тај старац и свака та старица испричати вам повесницу ове задужбине негда славни Јакшића. Зна се тада пре још двадесет година није се ту чуло пре ни речи румунски, него се славио вишњи творац, славили се неумрли и јуначки Јакшићи на нашем умилном словенском и матерњем језику. Тек доцније су Румуни нагрнули унутра, па и опет се јасно вели, да нема доказа, потпуних доказа, којима би се доказало, да је то чиста српска задужбина, него би требало 3—4 г. да се тек прикупе докази, па да се може отпочети парница. Добро би било, да је и то расветљено где су Румуни тражили доказе, кад су ову српску задужбину заузели? Не, не, господо, тако се то не ради; докази су ту, само треба мало више живота и рада, па ће ићи све. Ходош је српска задужбина била и мора бити, то зна сваки Србин у овоме крају, питајте га само.“ — Па наравно да тако то иде, кад наша највиша власт гледи само како ће да продаје наша црквено-народна добра и да опере упрљаног патријарха Георгија. И шта је саборском одбору и његовом поглавици стало до тога, хоће ли манастир Ходош остати српски или ће га присвојити Румуни.

Нови Сад, 6. октобра

Русија и Црна Гора. Петроградски „Свјет“ осврће се на 40-годишњицу кнеза Николе, која се требала тако свечано прославити, но та прослава мораде изостати због убиства талијанског краља Умберта. И место да се кнез Никола нашао са својом породицом у Црној Гори, да с њима проведе свечано славље четрдесето-годишњице свога владања, он се нађе с њима на самртном одру краља Умберта.

„Свјет“ износи у најкраћем нацрту повест четрдесетогодишње владавине кнеза Николе, који је после убиства кнеза Данила, у 19. својој години морао предузети владу у своје руке.

Црна Гора имала је тада најпростије устројство народне војске, скоро без артиљерије и коњице, најпростији народни суд, земља није имала ни путова ни средњих школа, ни поште, ни телеграфа, ни полиције, ни трговине, ни правилних односа са Турском, па ни са осталим државама. Кнезу Николи пало је у део, да створи Црну Гору европском државом.

И кнез Никола, чим је могао приступио је унутрашњим реформама и установљењу својих односа са великим државама и с Портом. Не обзирући се на оскудна средства, кнез Никола је приступио к организацији народних и средњих школа, издању грађанског законика у народном духу, установи телеграфа, поште, саобраћајних путова, подизању трговине и финансија. Уз све то кнез Никола није занемаривао усавршавање својих ратних сила. И његова војска показала је у првом рату Црне Горе и Србије против Турске (1876.) још невиђено јунаштво, на које је цар Александар II. са висине московског Кремља обратио пажњу целе Европе.

У руско-турском рату по том г. 1877. и 78. Црна Гора је била савезница Русије, и толико је била на висини своје задаће, да је потпуно заслужила признање своје независности по санстефанском миру Ипак је Црна Гора морала, по берлинском угогору, уступити Аустрији освојени део Херцеговине и Спич. Црна је Гора добила приступ на Јадранско море, тако, да су Црногорци ступили у трговинске односе са приморским државама на Јадранском и Средоземном мору.

У словенском свету кнез Никола уживa, као велики српски песник, ретку популарност. Црногорска династија својим јуначким делима на бојном пољу и постојаношћу духа за независност, као верни савезник Русије од Петра Великога (1711.) до данас одликовала се тврдом и несакрушеном вером у коначну победу Словенства уопште. Савез самосталних балканских народа и држава под покровитељством Русије — то је политички идеал кнеза Николе Европу је не мало задивила здравица цара Александра III. црногорском кнезу, ког је назвао „једним верним другом Русије“, у оно доба, кад се Русија, свесна сила свога народа, поносила пред Европом својим изолираним положајем.

Цар је послао кнезу Николи са своје ручним писмом, поводом његова јубилеја, ликове цара Александра II., цара Александра III. и свој, у бриљантима. Овим видљивим знаком пажње цар још једном је учврстио вековно пријатељство, које спаја дом Романова с домом Петровић-Његоша од доба Петра Великог, узајамну љубав двају словенских народа и њихову оданост општој словенској мисли.

Рат између Кине и удружених сила.

Енглеска и немачка штампа непрестано се баве с Русијом, и виде у руској политици Кине смицалицу, да изигра све остале а она сама да дође до ћара. Заузећем Мукдена, као што је познато, Русија је зауставила своје даље операције и почела полако повлачити своју војску из Манџурије, целу војску своју повућиће, кад се мир поврати и отпочну преговори. Но то је време, веле, немачка и енглеска штампа, још далеко, а дотле цео предео Амура остаје под руском управом. Русија је тиме утврдила свој положај у северној Кини, она је постала неограничени господар велике манџурске жељезнице и пловидбе по реци Амуру, она је дакле прва од свију држава осигурала своје интересе у Кини. И да Русија не мисли скоро да се повуче из поседнутих крајева износи се, како је руски војни гувернер генерал Грибски, издао проглас, који дозвољава свакоме да покоси и свезе рану са њива, које су Кинези напустили и побегли, када су руске војске победоносно продирале. Половину ране може свако задржати за себе, а половину има да преда војној управи руској. Да је вредност те ране врло велика, наводи се како само у околини реке Зеа има 15.000 јутара непокошене, несвезене и неовршене ране. Какве пак има намере Русија у Манџурији, наводе војну заповест руског генерала Гродекова у којој је месеца августа објавио, да је руска војска заузела десну кинеску обалу реке Амура. У тој војној заповести, казао је генерал Гродеков: „Велико дело утеловљена целог Амура руској држави извршено је и ова погранична река претворена је у домаћу реку“. Истина, веле енглеска и немачка штампа, влада у Петрограду побила је најодлучније ове речи, али досадања руска политика у Кини најјасније сведочи, да је у речима Гродековим верно оцртана руска политика у Кини.

Но није остало само на овоме. Енглеска и немачка штампа дознале су, из по њих врло сигурних извора, за онај важан разлог, зашто је Русија повукла своју војску из Пекинга. А тај је пак разлог у томе, што се кинеска влада већ давно спремала, да своју престоницу пресели из Пекинга у унутрашњост земље. Јер се већ за време

»Изразите се тачније За који нарочито трокут вреди ово правило?«

»За правокутан,« прошапта неко за мном.

Ја понових као папагај: »Да богме, само за правокутан трокут.«

Професор мишљаше нешто. Он ми окрену леђа

»Мир тамо натраг!«

Онда се окрену лицем к мени: »Дакле, ви тврдите, да је у правокутном трокуту квадрат над хипотенузом толики, као сваки поједини од малих квадрата над обема катетама?«

До врага! Ово питање беше врло замршено. Но, од једаред ми нешто изненада сину, као да сам — с ваше озарен.

»Не! гдин професору!« рекох одушевљено. »То не. Само је толики, колико обе заједно.«

»Дакле, као сума; примените тај израз. Па немојте рећи толики, него једнак. У математици мора човек да буде тачан. А сад докажите!«

Зној ме поче страхота да пробија. Моје очи и нехотице лутаху по свој соби, тражећи помоћи и напослетку се тупо зауставише на правокутном трокуту, на квадрату над хипотенузом и његовим колегама над обема катетама. Узех креду из десне руке у леву. При том не рекох ни речи. И то из важна разлога, јер нисам знао — шта да кажем.

Мој милосрдни шаптало беше умукао. У соби беше гробна тишина. Могло се и зујање муве чути. Професор упро на мене своје сиве наочаре, иза којих просјаиваше злобна радост; владин изасланик се важна лица латио бурмутице. Затим кину то значајно лице а Ровени рече ласкавим гласом:

»Па?«

Ја ћутах као заливен.

Напослетку сам очекивао, да ме без ичег даљег на место отерају. Али професор је поступао као мачка, која се с мишем игра, пре него што га задави.

»Ах,« рече он, »сад знам. Ви мислите да нам израдите сад неко ново решење. Но није нужно. Ја не тврдим, да није могуће измислити нов доказ, али видите, ми смо задовољни и са старим доказом. Дакле: почните. Та познато вам је, да се овде морају две црте повући: DE и MF. Будите тако добри, па узмите креду у десну руку па повуците те црте. Хоћете ли?“

Ја повукох — али са свим механички. Слика поста у мојој машти грдном; квадрати се претворише у грдно камење, које ми груди притискиваше.

»Метните овде N. Добро. Даље?«

Ја сам и даље ћутао.

»Мислите ли, да ли је потребно, да се повуче црта од N према A на основу квадрата BHLC?«

Мени то не изгледаше од потребе. Но ипак послушах.

»Врло лепо! Па сад продужите стране BH и JC!«

Ух! Моја снага беше исцрпена . . .

»Сад« мишљаше професор, »може дете од две године довршити доказ. Зар не опажате ништа на трокутима BAC и NAF?«

Увидех, да моје ћутање продужује само муке. Одлучно и са свим лаконски рекох:

»Баш ништа!«

Професор додирну своје наочаре. »То другим речима значи: Ви нисте ништа учили!«

»Тако нешто« одговорих потпуном мирноћом, која би и Сократу доликовала. Био сам потпуно неосетљив према свему, што год се могло догодити.

»Браво! Живели! Наставите и даље само таким тоном! Ви, који не знате ни Питагорино правило да докажете! Од вас неће никад ништа бити. Знате ли, како се Питагорино правило са свим оправдано још друкчије зове? Магареће мостом зову га, јер га само магарци не могу да пређу. Седите! Људи, као што сте ви, нека ми не излазе пред очи. То је плод онога, што сте за време мојих часова читали Дон Кихота и место да радите с нама заједно, а ви сте у ваше задаћнице цртали којекакве глупости.«

Владин изасланик узе и по други пут бурмутицу. Ја са свим мирно оставих креду, сунђер и правачник па изађох из собе. И ако обузет тужним мислима о будућности, ипак сам ишао гордо уздигнуте главе праћен с притајеним смехом неких саученика.

(Свршиће се.)

јапанског рата видело, да се Пекинг са мора лако даје освојити. И Русија је за овај план кинеског двора и кинеске владе давно знала, јер јој је то још у своје време кинеска влада саопштила. И Русија је по томе лако могла знати, да се кинески двор и кинеска влада неће тиме приморати на преговоре, што ће савезници посести Пекинг.

Из саме Кине међутим стижу врло замршене вести. Сад се испоставило, да је лажан онај едикт кинеског цара, којим је наређено било да се казне они велики достојници, који су потпомагали устанак боксера. Ли-Хунг-Чанг и принц Чинг изјавили су, да њима о томе едикту ништа познато није било. И мисли се, да је тај едикт само за то измишљен, да одуговлачи продирање савезника према Паотингфу.

Док стижу разне вести, како се кинеска војска бори против боксера и побуњеника, дотле се јавља о некој прокламацији принца Туана на мандарине и државнике кинеске у Шангхају. У тој прокламацији, вели Туан, како је двор сад у сигурности и опомиње их на стрпљење. Када се река Пејхо смрзне, студен ће на северу десетковати савезничку војску а мала вода у реци Јангчи допуштаће савезницима да превозе само мале топове. Принц Туан их још пожурује да арсенали вредно раде и да свако буде у приправности кад дође час, да се странци поубијају.

Из Шангхаја још јављају, како је изишао царски указ, којим се јавља, да ће се 4 милијуна тајала утрошити на нову царску палату у Сиганфу.

Политички преглед.

Аустро-руска нота у питању румунско-бугарског спора. Румунска влада у спору своме са Бугарском обратила се на велике силе, које су потписале берлински уговор, те по томе узеле на себе бригу, да се на Балкану одржи стање које постоји. Како су велике силе заузете кинеским питањем, то им није до румунско-бугарског спора. С тога су Аустро-Угарска и Русија издале ноту, у којој благо светују Бугарску и Румунију да не на руше мир на Балкану. Нота ових сила изишла је у „Франкфурт Новинама“ као брзојав из Цариграда. Речи су јој ово: „Руски посланик у Бечу, гроф Капнист, саопштио је грофу Голуховскоме, по упутству грофа Ласисдорфа, да Русија по досадашњем држању, остаје верна аустро-руском споразуму од 1897. године и стара се свом снагом, да спречи било какве рат не прилике међу балканским државама. Остали руски посланици добили су исто таква упутства, а поглавито руски дипломатски агенти у Букурешту и у Софији, с том напоменом, да су дужни скренути особиту пажњу дотичних влада на потпун споразум између Аустро-Угарске и Русије. Ако се Бугарска и Румунија и мимо тога буду држале ратнички, то треба да знају да на своју штету то чине; јер ни Русија ни Аустро-Угарска не ће допустити, да се мења садашње стање на Балкану, било каквим ратом.“

Бан Хрватске и Славоније у Будимпешти. Бан Хрватске и Славоније, гроф Куен Хедервари, бави се у Будимпешти. Са угарским министром председником Селом конферисао је дуже време у угарском саборском дому. Како из престоничких политичких кругова јављају, преговори између бана и Села воде се око продужења финансијског поравнања између Угарске и Хрватске и Славоније, пошто још није покренуто питање о састанку и преговорима и једног и другог регниколарног изасланства. — Мађарско регниколарно изасланство остало је без председника, јер његов досадањи председник гроф Албин Чаки, изабран је за председника горњег дома.

Босанске железнице. Будимпештански листови јављају, како ће без сумње у питању босанских железница настати обрт, јер мађарска влада присиљена писањем угарске штампе, неће да пристане градњи спљетске железнице. По томе изгледа да ће у питању босанских железница настати нова саветовања, и да ће се покушати градња таквих нових железничких пруга које би одговарале и интересима Угарске. — Нема сумње да су ово само жеље мађарске штампе, и да је још врло далеко то, да ће аустријска влада хтети попустити. Све кад би угарска влада и стала одлучно на то становиште. Врло је варљива та нада угарске штампе.

Румунско-бугарски спор. Како из Букурешта јављају, румунско истражно судиште, потпуно је довршило истраге у ствари убиства Фитовскога и Михајљана. Под оптужбу су стављена ова лица. За убиство Кирила Фитовскога: Бојчев, Илијев, Александру Трифанов, Никола Митев, Миту Стојчев, Кристу Карамбулев, Георге Теодоров, Марку Бошњаков, Трајку Светков и Коти Касиров. А као агенти провокатери: Борис Сарафов, Владимир Ковачев, Георге Петров и Давидов. — За убиство професора Михајљана: Стојан Думитров, Спиру Алексов и Ахим Петев. — На основу нађених списа под тужбу су стављени још: Борис Сарафов, Ковачов, Давидов, Тролев, Икономов, Буркалов и Никола Богданов. Против живота краљева под тужбу су стављени: Борис Сарафов, Никола Богданов, Марку Бошњаков и Ангел Арзовот. У једном и у другом убиству, као и у завери против живота краљева исти агенти провокатери делали су. — Са великом запетошћу се очекује, да ствар ова изиђе пред букурештанску пороту, да се једном скине копрена са злочина револуционарног бугарског комитеа.

Папа оболео. Из Рима јављају да је папа оболео, те су отказане и све аудијенције за неколико дана.

Рат између Енглеске и Транзвала. Како из Лоренцо Маркезе јављају, Кригер није отпутовао у четвртак за Европу, већ ће отпутовати сутра, у суботу. Путоваће преко Џибута управо у Марсељу. Кригера ће на убојној крстарици „Гелдерланду“ дочекати са војним почастима. Нови управник у Лоренцо Маркезу пуковник Горгао изјавио је, да ће сам отпратити Кригера на „Гелдерланд“ и прегледати Кригеров пртљаг. Горгао је прегледао са властима америчку барку „Личфелд“, која је пренела на „Гелдерланд“ Кригеров пртљаг. А то је учинио за то, што се тврдило да Кригер носи собом злата у вредности од једног милиона фунти штерлинга. Међу тим при претресу Кригерова пртљага није нађено никакво злато. — У Холандији и Белгији спремају се да дочекају Кригера најсвечаније. У Бриселу су се удружила за сјајан дочек његов 162 удружења. Белгијанци су закључили да Кригеру још у Антверпену предаду украшену споменицу са 1000 потписа.

Како најновији извештаји енглески јављају Бури се и даље упорно боре. Енглески заповедник Малколм био је са једним оделењем полицијске војске изишао до Вепенера, да разбије тамо једну четицу Бура. Но дочује да су му Бури пресекли повратак. И доиста при повратку напало га је једно оделење Бура и потукло га. Једног енглеског официра и два војника убили су Бури. — Генерал Бартон јавио је из Вебвердијенда, да мале четице Бура крстаре свуда и наносе Енглезима силне штете.

Из Преторије јављају, да су Бури пресекли све телеграфске везе и према истоку и према западу. Исто тако руше и железничке пруге.

Из Блемфонтена на путу за Кимберлеј појавила се доста јака бурска војска.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком октобра месеца ступа „Застава“ у четврту овогодишњу четврт и **излазиће** као и до сада **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

По решењу средишњег одбора радикалне странке, чији је орган „Застава“, лист се никоме **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 14. септ. 1900.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Четрдесетогодишњица глумовања. Ђура Рајковић члан срп. краљ. позоришта у Београду славиће 9. октобра о. г. четрдесетогодишњицу својег глумовања, а тридесетогодишњицу својег службовања у српском краљевском позоришту, у којем је времену био и двадесет пет година редитељ. Овој реткој слави придружујемо се и ми са жељом, да уважени слављеник још дуго дела на дику и понос српског позоришта.

Хохенлое и Билов. Војвода Хлодург Хохенлое рођен је 1819. 31. марта. Прошле године славио је 80-годишњицу од рођења. Дошао је за канцелара после Капривија 1894. 29. октобра. — Гроф Билов нови канцелар има 50 год. дакле још је у снази. Год. 1897. постао је државним тајником у министарству спољашњих послова.

Славјански није умро. У претпрошлом броју јавили смо да је Славјански умро. Међутим Славјански брзојавом јавља руским листовима да је жив и да концертује у Јекатаринославу.

Мала вода. На Дунаву је вода тако мала, да лађе плове уз највеће тешкоће и делом је пловидба већ прекинута. Још је пловидба тежа по већим рекама, које утичу у Дунав. Тако се Тиса изродила скоро у поток. Скела код Миндсета и не превози више, јер већина људи, да би заштедела оно неколико новчића, радије гази преко воде, јер је вода толико мала и у сред корита има доста сувих места. Овако малу воду у Тиси не памте ни најстарији људи.

Снег. Из Фогараша јављају: На овдашња брда пада снег већ два дана непрестанце. У вароши влада велика хладноћа а при том падају непрестано хладне кише.

Оболела немачка царица. У Фридрихсхофу, царском дворцу лежи болесна немачка царица. Испрва је имала само неуралгијске болове, али ово је био само почетак, а за њим је дошла опасна боља бубрега, која је скопчана са врло великим боловима. О стању оболеле царице извештавају тачно само чланове царске породице и енглески владалачки дом. Царици врло често долази да врло тешко дише. Да је стање њене бољетице врло озбиљно види се и по томе, што су њена два унука принчеви Фриц и Адалберт Ајтел из Хамбурга брзојавно позвани у Фридрихсруе.

Спљетска гимназија. Читамо у „Дубровнику“: Пишу из Книна: Прошле године било је у горњим и доњим разредима спљетске гимназије уписано шест Срба православне вјере, а ове године нема ни једнога, јер су неки због рђавих оцјена морали се повући, а неки су прешли у реалку или у другу гимназију ван Далмације. Највећи „љубитељ“ ученика Срба јесте проф. Барач, фанатик Хрват. Он је дочекивао ученике на поправним испитима са подругљивим ријечима: „Јеси ли учио што на твом српском језику?“ или: „Како нијеси знао превести из твога српскога језика?“ — Сам управитељ Кос мени је изјавио прошле године, да ученици православни немају права на светачне своје празнике; према тому професори су поступали с њима, испитивајући их одмах сутра дан из онога што би дан прије предавали кад они, због празника, нијесу били у школи, а нијесу готово ни имали времена да распитају, што је предавано за вријеме њиховог одсуства. — На гимназији има неколико запопљених фратара, па им је сигурно било зазорно, да у гимназију долази ришћански поп за катехизацију!

Покрао адиђаре. Из Великог Гаја јављају: Један слуга бившег министра трговине Данијела, покрао је све адиђаре бароничине, у вредности од 40 хиљада круна. Један дијамант у вредности од 4000 круна заложио је у вршачкој штедионици, и са осталим покраденим стварима побегао је у Београд.

Отровали се од угљене киселине. Из Ђорока јављају ово: Овдашњи трговац Зурка имао је го-

стију, и пошље свога помоћника да донесе вина из подрума. Када се овај за дуго није вратио, оде жена домаћина са једним гостом, да виде шта ради момак. Но кад се и њих двоје за дуго не вратише, то изазове сумњу међу сакупљенима, те пођу да виде шта се догодило са оно троје. Срећа њихова, што су прво на подруму отворили врата и прозоре. Одмах доле поред степеница подрумских нађоше домаћицу и она два младића, где као мртви леже са разбијеним главама. Одмах их изнеше из подрума, и лечник, кога одмах дозваше, испоставио је да су отровани од угљене киселине. Стање њихово је врло јадно, и тешко да ће остати живи, нарочито спомоћник тешко да ће доживети и сутрашњи дан.

Онемио у пићу. У Будимпешти десио се пре два дана овај скучај: Фабрички радник Михајло Кереси тако се био опио, да га је полиција морала затворити, да не би своју тешку главу од пића размрскао о камење на улици. Када је ноћ у затвору преспавао изведу га сутра дан пред полицајног чиновника на одговор. Но на велико чудо Кереси није могао ни једну реч да проговори. Он је преко ноћ одједном онемио. Полицајни чиновник дао га је пренети у болницу где сад лечници покушавају да му поврате говор.

Против ракије. У Угарској се народ тако ужасно трује ракијом, да су се многе жупанијске скупштине и варошка представништва обратиле с молбом на државни сабор да ограничи пијење ракије. У представкама се износи, да ракија у такој ужасној мери дегенерира нараштаје једне за другима, да од године до године кржљавији момци долазе на војничку асентацију. Ограничавање се тражи и из религиозних обзира, те се захтева, да се законом нареди, да недељом и на први дан великих празника буду крчме затворене.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 6. октобра.

Берлин Немачки цар у својеручном писму изриче најтоплију хвалу државном канцелару Хохенлоу, за верну службу. Одликовао га је орденом црног орла са бриљантима. Канцелар одступа због порушена здравља, сам је тражио да одступи, и породица га је на то гонила.

Цариград. Гласови о немирима у Албанији нису истинити.

Шангхај. Две кинеске банке обуставиле су плаћања због немира на северу, и друге банке боре се тешкоћама.

Пекинг. Потврђује се вест да су Французи заузели Паотингфу.

Шангхај. Немци повлаче своје трупе, које се овде налазе.

Шангхај. Ли-Хунг-Чанг и Чинг предали су силама ноту у којој веле, да је време преговорима. Силе нека формулишу своје жеље

Тијенчин. Цела царска породица налази се у Синганфу. Принц Туан тероризира царицу, пресумтиван наследник, син Туанов је мртав. — Лу-Хунг-Чавг је због предаје Паотингфуа опет дегредиран.

Пекинг. У Кантону се изродила побуна против династије.

Трговина.

НОВИ САД, 5. октобра 1900. г. Пшеница прве каквоће фор. 7·——— н. Пшеница средња фор. 6·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 6·50—60 н Наполица ф. 6·——— н. Јечам нови ф. 5·30—50 н. Зоб фор. 4·80—5·20 новч. Кукуруз у зрну фор. ——— стари фор. 6·20—30 нови у клипови фор. 2·80—.

Маст 54 фор. Сланина сува 54 фор. дебела пашена 54 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 34—35 нов. живе
„ средњи . . 32—33 нов. мере
„ лаки . . . 30—31 нов.

Све од 1 килограма.

Теоци . 35—37 нов. по клгр.
Јагњци ——— фор по пару.
Овци . 8—16 фор. по пару.

*

БЕЧ, 16. октобра п. р. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 11675 к., дошло је 4222 ком. млађе врсте, 6621 комада угојених мађ. соја. — Свега 10843 комада дотерано.

Трговина је била прилична.

Продало се:

Прима роба 87—88 фил. изнимно 90 фил
Средња „ 82—85 „
Сремска „ 84—86 „
Назимад . 74—86 „

Цена је слапини 110—— кр.
„ „ масти 112—— кр. Све од 100 кгр

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 5415 комада, од којих беше 3847 угојених и 1568 ком. мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима	— — —	81—85 фил.
Слабије — — — — —		72—76 „
Мађарске прима — — —		72—76 „
Средње — — — — —		27—32 „
Бикови немачки прима	—	70—72 „
Бикови немачки слабији	—	50—52 „

Званичне забелешке будимпештанске берзе.

5. (18.) октобра 1900.

Пијаца је мало живља била. Продато је за 22.000 метерски центи. Цена се одржала.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 40 пот. до 7 кр. 75 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 35 пот. до 7 кр. 80 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 25 пот. до 7 кр. 75 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 45 п до 7 кр. 65 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 85 п. до 7 кр. 10 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 6 кр. 10 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 5 кр. 75 п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 6 кр. 50 п. до 6 кр. 60 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 13 кр. 50 пот. до 14 кр — пот.

Проја, од 5 кр. 50 п. до 5 кр. 70 п.

Маст, 50 кгр. 59 кр. — п. до 59 кр. 50 п.

Сланина, 49 кгр. 51 кр. 50 п. до 52 к. — п.; сушена — кр. — пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. — кр. — п. до — кр. — п. српски пекмез 18 кр. — п. до 18 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 43 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 25 п
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	113 кр. 60 п.
Угарска крунска рента	90 кр. 10 п
Аустријска златна рента	114 кр. 15 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 77 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	241 кр. 40 п.

ЗА РАСТУРИВАЧЕ.

Они, који желе, да растурују календар

„РАД“

и

„ДЕВЕСИЉЕ“

нека се обрате још за времена на потписаног. Услови су најпогоднији.

Нови Сад.

Коста Лера,
главни повереник друштва „Рада.“

ЧИТАОЦИМА „ЗАСТАВЕ“.

Наш повереник за Србију је у Београду

ДАНИЛО У. РОМАНОВИЋ

дуванџија код „Коларца.“

Он је једино овлаштен, да прима претплату на »Заставу«. а могу се код њега добити и дневно бројеви »Заставе«.

Осим тога поједине бројеве »Заставе« продаје и г. **Милорад Антонијевић,** закупник киоска код »Славије«.

Код гореименоване господе може се добити и

ДЕВЕСИЉЕ

ОД Дра ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА-ЗМАЈА.

Издање деонич. друштва „Рада.“

Нови Сад, октобра 1900.

Коста Лера,
администратор „Заставе“
и главни повереник деонич. друштва „Рада.“

✝

За спомен својој милој и никад непрежаљеној

КАРОЛИНИ

даваћу у суботу 7. (20.) октобра о. г. у 11 сати пре подне у св. саборној цркви

ШЕСТОНЕДЕЉНИ ПАРАСТОС.

У Новоме Саду, 1. (14.) октобра 1900. год.

У превеликој жалости

Андрија М. Матић
муж.

542

ОГЛАСИ.

МЕШОВИТЕ РОБЕ ТРГОВИНА

МИТЕ Ђ. ПАЛИЋА

„код златне ћупе“ у Панчеву

потребује два млађа помоћника Србина.

Ступити могу одма. 548 1—1

Сад је баш из штампе изишао:

КЕЛИКІЙ

СБОРНИКЪ,

ВСѢХЪ СТІХИРЪ И ПѢСНЕЙ ДХОВНЫХЪ,

ВЪ НЕДѢЛИ, ПРАЗДНИКИ ГОСПОДСКІЯ И БОГОРОДИЧНЫЯ, ТАКОЖЕ И НАРОЧИТЫМЪ СВЯТЫМЪ НА ВЕЧЕРНИ, УТРЕНИ И ЛІТУРГІИ ЦѢЛАГО ГОДА ПОЕМЫХЪ,

ИЗЪ ОСМОГЛАСНИКА, ДВОЮНАДЕСЯТЬ МІНІЙ, ТРІОДИ ПОСТНЫЯ,

ПЕНТІКОСТАРЯ И ТРЕБНИКА

ВСЯТЫХЪ, ВО УПОТРЕБЛЕНІЕ УЧАЩІЯСЯ ПРАВОСЛАВНЫЯ ЮНОСТИ, УЧРЕЖДЕННЫЙ.

Књигу је ову удесио искусан стручњак, учитељ и појац, и зналац типика тачно по обредним књигама црквеним.

Књига ова износи тридесет табака велике осмине **а цена је пет круна,** а у богато украшеним корицама у платненом повезу са златним насловом и шарама

Цена је шест круна.

У Новом Саду, 10. августа 1900.

Српска књижара и штампарија

Браће М. Поповића.

4—8 480

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.